

GAGAUZLUU KORUYALIM

“Gagauzlar severlär her türlü kurban yapmaa hem jertva getirmää, yapmaa anaların bobaların canı için: pınar, köprü, çöşmä, baaşlamaa fıkaraalara, üüsüzlerä mal eni çorbacılık için, hem yapmaa türlü iilik, göstermää hererdä kardaşlık, üreklik. Gagauzlar hakikat “uz” insan, dooruluklu insan, hererdä gezer dooruluklan, usluluklan, çalışkan, fikirli, namuzlu, verdii lafını, verdii sözünü tutêr, iilikçi, uslu, raatlı insan, duygulu, ii neetli, musaafircä, yolcuları kabul eder hem konaklêêr hısınarını gibi, diil tamah, saburluklu, dayanmaklı, vakıdında öder decmalarını, borçlarını hem da vakıdında getirer ödünç alınmış paraları hem da her türlü taçımnarı. Gagauzlar eminneri basmêêr, Allahtan korkan insandır, kliseyâ giderlär her pazar karılarının hem uşaklarının, her sabaa-avşam Allaha duva ederlär, herbir işi başlêêrlar duvaylan. Genç gagauzlar çok ikram yapêrlar bobalarına, analarına, dädularına hem herbir ihtära”.

Protoierey Mihail ÇAKIR, 1934 y.

ÖNEMLİ OLAN – BİZİ BİZ OLDUUMUZ İÇİN SEVMELERİ

Pakize Banu Cankan KARTAL hanum-efendi, Moldovada Türkiye Büyükelçisi sayın Mehmet Selim KARTALın eşi, duudu 1973-cü yılın Büyük ayın 30-da, İstanbulda. Lişeyi başardıktan sora, Boğaziçi Üniversitinin halklararası politika ilişkileri bilimi fakultetini başarıadı. Taa sora da hep burada çevrâ-soşial bilimnerindä masteratını yaptı. Kanadada hem Franşiyada üürendi. Bu yıl Germaniyada bilim doktoru disertatıyasını korusun lââzım. Speşialist olarak Kara Deniz İşbirliindä çalıştı. Evli. Bir çocuun anası.

Karılarn Halklararası Gününä, Baba Marta ayın 8-nä, karşı Canabisinnän gazetamızın baş redaktoru konuştu.

- Halklararası politika ilişkileri fakultetini başarıadı-
nız. Demeli ki diplomat olabildiniz?

- Olabıldım. Ama diplomat erinä halklararası speşialist olarak çalıştım. Ondan sora, eşimnän evlenincä, ikimizdän birisinin diplomatik karyerasına son vermesi lââzım oldu. Bän son verdim.

- Bir büyükelçinin karısı olmaa kolay mı, zor mu?

- Başka büyükelçileri bilmeirim, ama benim eşim çok ii insan oldu için – kolay.

- Bir büyükelçinin karısı olarak, başka büyükelçileri karılarn arasında dostlarınız var mı?

- Nekadar da bir diplomatın karısı olsam da, biz insan-narı öncä insan olarak kabledemiz. Ama belli ki, önceliklän bizim için insanların karakterleri, kişilerin nasıl insan-nar oldukları önemli. Belli ki, unutmayalım, ani biz Türkiye-yi temsil ederiz, onnar da kendi memleketlerini temsil ederlär. Hepsi kendi sınırlarının bilincindä oldu için, kimsey bu konuda bir zorluk çekmeer.

- Var nicä demää, ani diplomat işindän çekilip ev iş-
lerin ükünü üstünüzdä aldınız.

- Çekilmediinän da ev işlerini yapardım. Şindi sadece çekilip – ev işlerini yapıyorum.

- Bir çocuk anasıysınız. Oolunuz sekiz buçuk ya-
şında. Onu gelecektä angı zanaatta hem ne uurlarda
görmää istersiniz?

Sonu 4-cü sayfada

ASLI İSTORIYA

**GAGAUZÇA İLK RENKLİ
GAZETA ÇIKTI 2001-ci YILIN
ÇİÇEK AYIN 14-dä**

Gagauz Folkloru

Nail TAN,
yazar,
folklor
araştırmacısı,
Türk Dil
Kurumu azası
5-ci sayfada

Herliim bu populizma diil sa, helal sana, başkan Formuzal!

Gagauziya kurulduu gündän beeri biz durmamayca danıştık öndercilerä, ani läâzım gagauz dilindä škola açmaa. Büünkü başkana da birkaç kiyat yazdık. Ama o hep ya saar kaldı, yada açıktan işitmää istämedi.

Da te, Baba Marta ayın 25-dä Allaa nur indirdi başkanın başına, da Gagauziyanın İspolkomu neetä koydu Gagauziyada gagauz dilindä lişey açmaa.

Açıklanmêêr lişeydä hepsi premetlar mı gagauzça olacak – himiya, fizika, matematika, biyolojiya, astronomiya hem başka. Bu predmetların kiyatlarını gagauzçaya kim hem ne zaman çevirecek? Hem o kiyatlar ne zaman basılacak? Kimin parasınnan? Terminalogiyayı kim kuracak? O sa lişeydä sade gagauz dili predmet olarak mı üürenilecek?

Bu kararın alınması Moldovaya hem Gagauziyaya Türkiyenin Başbakanı sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'ın vizitin önündä populizma adımı diil sa, ozaman İspolkomun önündä şapkamızı çıkarêrız. Gagauziya Başkanına da deeriz: "HELAL SANA, BAŞKAN FORMUZAL!"

REVOLÜTİYA OLMADI – PRAVİTELSTVO ERDÄ

Baba Marta ayın 5-dä Moldova parlamenti 54 oylan Vlad FİLAT'ın pravitelstvosuna inanmamak votumu verdi.

Aklınıza getireriz, ani Küçük ayın 28-dä komunistlär danıştlar parlamenti, ki Moldova pravitelstvosuna inanmamak votumu soruşunu oylamaya koymaa. Bu danışmayı 34 deputat imzalamıştı. Ozaman komunistlär partiyasının predsedateli Vladimir VORONİN dedi: "Pravitelstvoya inanmamak votumu soruşu läâzım salı, Baba Marta ayın 5-dän incelensin. Biz diil salt erken olan seçimnerä, ama revolütiyaya da hazırız!"

Revolütiyaya sıra gelmedi. Etti 54 oy: 34 – komunistlerin, 15 – demokratların, 3 – soşialistlerin, 2 da baamsız deputatların.

Üç gündän sora Moldovanın prezidenti Nikolae TİMOFTİ kabletti Vlad FİLAT'ın iştän çıkmasınnan ilgili danışmasını da imzaladı onu. Artık Vlad FİLAT ta, pravitelstvo da geçici olarak işlerä bakêrlar.

Şindi LP, MLDP hem DP arasında EİA-3 kurmak için annaşmalar incelenêrlär. LP bildirdi, ani Vlad FİLAT'ın tekrar premyer-ministru seçilmesi için oy vermeyecek. MRKP sa Parlamentın erken seçimnerinä girmää teklif eder.

BAŞKANIN VETO HAKKINI ENSEDİLÄR

Baba Marta ayın 26-da olan Gagauziya Halk Topluşun toplantısında GHT deputatları İspolkomun kurulmasında başkanın veto hakkını ensedilär. Vetoyu ensemää deyni 26 deputat oy verdi (zakona görä 24 oy etärdi).

Söz gider o zakon için, angısına görä İspolkomun azaları tek başına GHTda oylanacak. Gagauziya başkanı sa sayêr, ani İspolkomun azaları birdän, listeyä görä, oylamaya koyulsunnar läâzım.

Hep o günü deputatlar kabletilär karar, ani Gagauziyada başka olmayacak Baş upravlениyalar, ama onnar sadä upravlениye sayılacaklar. Bu verer kolayını, bu zor ekonomika durumunda, para uurunda ekonomiya yapmaa. Çünkü Upravlениyanın başlarının hem zaametçilerinin zarplataları aazalacak.

BAŞKANA İMPİÇMENTÄ YOL AÇILACEK

Baba Marta ayın 12-dä Gagauziya Halk Topluşun toplantısında deputat İvan BURGUDJİ teklif etti Gagauziya başkanını Mihail FORMUZALı iştän atmaa.

İlk kerä İvan BURGUDJİ bunu teklif ettiydi bu yılın Büyük ayın (yanvar) 18-dä. Ozaman deputat getirdi sade birkaç argument, angısınların arasında en büüktü o, ani "başkan Gagauziyanın Temel Kanonunun ezer".

Bu sıra İvan BURGUDJİ deputatların önündä büyük bir danışma okudu, neredä impıçment yapılması için pek çok argument getirdi. Ozaman da, bu konuyı ilgili, GHT komiaiyası kuruldu.

Hep bu konuyı ilgili İvan BURGUDJİ Baba Marta ayın 22-dä Kişinevda pres-konferenşıya yaptı.

Mihail FORMUZAL sırasız seçimnerä karşı

Gagauziya başkanı Mihail FORMUZAL gçennerdä pay aldı Moldova "PUBLİKA" televideniyasının "Faktor vlasti" kolverimindä. Moldovada politika durumu için lafedärkana, o açıkladı, ani Parlamentın sırasız seçimnerinä karşıdır. O sayêr, ani Evropaya İntegraşıya Alyansın (EİA) azaları läâzım, komunistlärün bir masaya oturup, annaşmaa başlasınlar.

O urguladı, ani "läâzım herbir kolaylı yapmaa sırasız seçimnerdän kurtulmaa deyni". Taa sora da sordu:

«А что они нам дадут, если все прогнозы говорят, что в результате ничего не изменится?» ("Ne bizä onnar verecek, açan hepsi prognozlar söleerlär, ani sonunda bişey düüsilme-yecek?" – rusçadan "AS" çevirmesi).

Diişmeyecek kimä: halka mı, Canabisinä mi?

Başkan annêêr, bezbelli, ani onun bölä açıklaması Gagauziyada tepmâyılın karşılanacak. Ama gider vabank, zerä kendisi da Moldova parlamentına seçimnerä hazır diil. Herliim

sırasız seçimnär olarsalar, ozaman o kendi keezinä – Moldova Parlamentına deputat olmaa – düşämeer. Bir iş ona bu uorda yardım edecek – herliim Vlad FİLAT onu kendi partiyasının seçim listelerinä alırsa.

Not. Moldovada politika krizisini yarattı liberal-demokrat partiyasının predsedateli, Moldovanın ozamaki premyer-ministrusu Vlad FİLAT, açan Küçük ayın 13-dä açıkladı, ani onun partiyası Evropaya İntegraşıya Alyansından çıkêr.

“Mustafa Kemal ATATÜRK” dolay bolniņasına 500 bin ley yardım

Gagauziya Halk Topluşu Baba Marta ayın 26-da aldı karar Valkaneşteki "Mustafa Kemal ATATÜRK" adına dolay bolniņasına 500 bin ley yardım yapmaa.

Bu kararı almaa deyni, GHT deputatları "Gagauziyanın bütet için" zakonunda maasuz diiştirmeklär yaptılar. Bu para veriler bolniğanın işçilerinin zarplata borçlarını kapatmaa deyni.

Aklınıza getireriz, 2012-ci yılın sonunda ortaya çıktı, ani Valkaneşteki "Mustafa Kemal ATATÜRK" adına dolay bolniņasında büyük finans krizisi yaşanêr. Bolniğanın 3 milyon 918 bin 388 ley borçu var. Borçlar taa 2004-cü yıldan çekiler. Bunun içindä sade zarplata borcu – 1 milyon 860 bin 384 ley.

Poträ çannarını düümäk için, Baba Marta ayın başında bolniğanın zaametçileri protest mitinglarına çıktılar.

Magistratura hem doktora için Türkiye stipendiyaları

Türkiyedä magistraturada hem doktoranturada üürenmä isteyän yabancı studentlara deyni genä TÜRKİYE BURSLARI (stipendiyaları) programası kuruldu.

Bilim doktora uurunda üürenmää isteyennär stipendiyalar için 2013-cü yılın Küçük ayın 27-dän beeri orgkomiteta danışêrlar.

Magistraturada stipendiyaları için sa 2013-cü yılın Hederlez ayından beeri Danışmak kolayı olacak.

Bu uorda taa derindän bilgileri almaa deyni, internettän <http://turkiye-burslari.gov.tr/index.php/tr/> adresinä tıklayıp, TÜRKİYE BURSLARI Web saytına giriniz.

«Казачество Гагаузии» cümne kuruluşu kurulêr

Gagauziyada kazakların ofiêr sisteması kurulêr. Rusiya kazaklar Birlii Sovetinin kararına görâ, birkaç ayın içindâ, gagauzlara hem bulgarlara general hem polkovnik gradları verildi. Bir ay geeri general gradı verildi Çadır kasabasının Sovetinin başına Konstantin KELEŞa. Şindi da kazak generali oldu Gagauziyanın Halk Topluşun deputatı İvan MARDAR. Polkovnik yaptılar Komrat muniîpiy Sovetinin predsedatel yardımcısını Vasiliy NEYKOVÇE-Nı. Kazakların eni ofiêrları hazırladılar hem verdilər dokumentleri Gagauziyanın yustiîtiya Upravleniyasına, «Казачество Гагаузии» cümne kuruluşu-nu kurmaa deyni.

Kombatantlar kazaklardan ürkerlär

Moldovanın Transnistriye cengin veterannarı (kombatantlar) raatsız olêrlar hem ürkerlar ondan, ani Moldovada hem Gagauziyada silâhlı kazak kuruluşları kurulêr.

Bunu pres-konferenîyada açıkladılar veterannarın öndercileri (*onnarın arasın-da var onnar da kim 1990-cı yılda voluntörlerle üstümüze geldi. Bak “AS” №10 (545), 30.10.2010 y., yada <http://www.anasozu.com/news/?razdel=19&id=993>*). Onnar sayêr, ani kazak kuruluşları “*devletin baamsızluna, raatluna hem toprak bütünnüünâ korkuluktur*”. Kombatantlar şaşêrlar ona, ani “*Moldovada bu kazak cümne kuruluşlarına registraîtiya yapêrlar*”. Onuştan kombatantlar korkuttular Moldova öndercilerini, ani “*ileri dooru da kazak cümne kuruluşlarına registraîtiya yaparsalar, onnar (veterannar – nişan “AS”) protest akîyalarına başlayaceklar*”.

Veterannar Birliin başı Êduard MAYKAN üfkelenli: «*А «Союз казаков России» заявил о намерении создать в Гагаузской автономии организацию «Казачество Гагаузии», целью которой является «защита родины», хотя непонятно, о какой родине идет речь» (“Rusiyanın kazaklar Birlii” sa Gagauziya avtonomiyasında «Казачество Гагаузии» kuruluşunu kurmaa deyni kendi neetini bildirdi, onun keezi “vatani korumak”, ama annaşilmêr, angı vatan için laf gider*)”.

MİNYUST «Казачество Гагаузии» CÜMNE KURUŞUNU TANIMADI

Moldovanın yustiîtiya ministerstvo-su istâmedi «Казачество Гагаузии» cümne kuruluşuna registraîtiya yap-maa. Yustiîtiya ministerstvosunun geçici ministrusu Oleg EFRİM bu kararın sebebini olâ açıkladı: “*bu kuruluşun ustavından belli olêr, ani o asker kuruluşu, ne ters gider Moldovanın cümne kuruluşların için zakunun özünâ*”.

Geçici ministrunun açıklamasına görâ, Evropa sudu tanıdı, ani “*rus kazakların Dnestr deresi yanında 1992-ci yılda olan işlerdâ asker agresiyanın bir payıdır, o üzerâ da olêr, ani bu Moldova Respublikasının bütünnüünün hem baamsızlun üstünâ örümäk*”.

Oleg EFRİM urguladı, ani “Bu postulat temel oldu «Казачество Гагаузии» kuruluşunu tanımama deyni.

Te ne yazêr bu iş için Pol GOBL ken-disi: “*Bucak kazakları her zaman var nicâ olsunnar Rusiyanın şantaj için kullanılan tertipleri, angısı Basarabiyada erleşmiş durumu denkleştirmektân çıkaracak*”.

Pol GOBLı raatsız eder o, ani Moldovada kazaklar peydalandı, taman ozaman, açan devlettâ pravitelstvo yok

GAGAUZİYA KAZAKLARI AMERİKALILARI RAATSIZ EDER

hem Moldova Evrosoyuzlan birleşme-nin son alkasına çıktı.

Bezbelli Pol GOBL bilmeer, ani taa Gagauziynın kurulma günündân beeri, kimi girgin gagauzlara kazak gradları verilir. Ama bunun için neçin sa Moldova hem dünnâa presası yazmardı. Bezbelli ozman bu normal bir işti. Ama bütün kazaklar problemi Moldovada ortaya atıldı o üzerâ, ani Kişinevda politika krizisine getirân hırsızlıklardan hem zakonnarı ezmektân insannarın bakışını başka işlerâ çevirmää deyni.

Lääzim mı “The Jamestown Foundation” meydan gazetasının yazılarını aslıya almaa. Herliim yarım gözlân bakarsanız onun hergünkü yazılarına, annayaceynız, ani bu gazetaya görâ Amerikada diil sadâ Gagauziya kazaklarından korkêrlar, ama Rusiyadan da hem may hepsi eski Sovetlär Bir-

Gazetanın yazısını hemen Rominiyada yayınnamaa başladılar. Rominiyanın “*România Libera*” basın organı urgulêr, ani Pol GOBL yazısının temel fikiri: *Gagauziyada kazakların peydalanması Moskvanın Kişineva parmak sallaması, ani göster ki “dondurulmuş” konfliktleri var nicâ enidân korlaştırmaa*.

liin respublikalarından da. Gazetanın haberlär dizisinin arasında sık bulunêr türlü yazılar terorizma için da. Bu yazılara görâ var nicâ sanmaa, ani Amerika hepsindân korkêr. Ama, bu diil olâ! Amerika korkak diil. “The Jamestown Foundation” meydan gazetası, raatsızlıktan, şamata yapêr.

GHT Prezidiumu açıklama yaptı

Kombatantların kazak cümne kuruluşlarına karşı açıklamalarına GHT Prezidiumu bir açıklama yaptı. O sayêr, ani “*kombatantların açıklamaları bir provakaîtiya, angısını plannadılar ekstremist kuvvetleri, ani bitki vakatlar bizim memleketimizin toprakalında yaşayan milli azınnıklardan hem sayıdan aaz halklardan sıymamaa başladılar*”.

Gagauziya başkanı kazaklar için dedi

Baba Marta ayın 27-dâ Gagauziya başkanı Mihail FORMUZAL, cuvap vereräk Moldovanın “Jurnal TV” kanalın korespondentının soruşuna, Gagauziyada kazaklar adetleri için, bölâ dedi: «*Кому-то выгодно нагнетать обстановку и формировать образ Гагаузии как какого то там воинственного региона, территории. На самом деле этих традиций у нас*

нету. И я не думаю, что найдет оно поддержку населения. У нас есть свой уклад, многовековой уклад жизни, и там этой культуры нету. Кто-то, может быть, играет политические игры, и хочет формировать негативный имидж Гагаузии. Я эти процессы не поддерживаю. (“Kimi sa kurtarêr ortalu kızaştırmaa hem Gagauziyanın biçimini nesoysa

cenkçi regionu, topraa gibi kurmaa. Halizdün bu adetlär bizdâ yok. Hem bân düşünmeerim, ani buna insan arka olacak. Bizim kendi yaşamak adetlerimiz var, üzlârlân yıllık yaşamak adetlerimiz, da orada bu kultura yok. Kim sa, bezbelli, politika oyun-narını oynêr, da isteer Gagauziyanın negativ imicini kurmaa”. – rusçadan “AS” çevirmesi).

GENÇ POETLARA DEYİNİ MASTER-KLAS

Oldu artuk üç yıl sıravardı Komrattakı “Mihail ÇAKIR” adına pedagogika kolecin üüredicisinin Galina Dimitrievna SİRKEĻnin teklifinâ görâ, kolecin peet yazan üürencilerinâ, poet Todur ZANET poeziya uurunda master-klas gösterer.

Bir şüpesiz bu master-klasın urokları verer kola-yını genç poetlar peet yazmak uurunda kendi ustalıklarını üüseltsinnär. Master-klas sonuçları gösterer, ani literatura yaratmalarında çok talanlı uşaklarımız var. Sevindirer, ani üç yılın içindâ bu uroklara katılan gençlerin arasından, şindi en aazdan, iki poet çıktı – Mariya ÇEBANOVA (Kırlannar) hem Alla KÖŞÄ (Beşalma).

Var nicâ büyük havezlân urgulamaa, ani onnarın

arkalarından artık gellerlär kolecin başka genç talantları da: Alla ÇOMAK (Avdarma), Mariya TRAN-DAFİLOVA (Avdarma), Georgi SIPÇU (Kongaz), Yülâ ANDRİEŞ (Komrat), Alöna DYAKOV (Çok Meydan), Anastasiya SLAV (Baurçu), Saşi VILÇU (Kongaz), Aleksandra MARDAR (Komrat), Lüba ZGERÄ (Avdarma), Elena KİSEEVA (Çadır), Lüdmila ZLATOVA (Komrat), Olga STATOVA (Kongaz), İrina İDJİLOVA (Komrat).

Bu yıl master-klas uroona, genç poetlardan kaarâ, sesleyici hem siiredici olarak, geldilər iki grupadan peet yazmayan üürencilär da. Onnar büyük havezlân sesledilär salonda ötân peetleri hem incelemeleri.

Master-klas uroon sonunda Aleksandr TOPAL (Tülü-küüyü) akardeonda bir muzika havası çaldı. Sora da Nas-ti TELPİZ (Baurçu) bir gagauz halk türküsünü çaldı.

Not. Master-klas uroonu hazırlamaa deyni Galina Dimitrievna SİRKEĻlyâ yardımcı oldular ped-kolecin üüredicileri Mariya Dimitrievna MAVRODİ hem Anna Danilovna SUKMAN.

(Üürencilerin yaratmalarını okuyun 7-ci sayfada)

ÖNEMLİ OLAN – BİZİ BİZ OLDUUMUZ İÇİN SEVMELERİ

Sonu. Çeketmesi 1-ci sayfada

- Zanaatını kendisi seçsin isteriz. Saalıklı, mutlu hem namuzlu olacaa herbir zaameti yapabilir, onu da biz kabul edirik. Savaşêrız, ani oolumuz dooru hem kulturalı bir insan olsun. Bunu da, sanêrim, becerikli yapêrız. Onun her dinä, her insana saygı gösterän bir dünnäa payı olarak etiştirdiimizi düşünüriz.

- Bizä adamnara deyni karıların dünnäası biraz karannık. Onun için kimi soruşlarını yannış annamayın. Sizin en sevdiiniz kostümnar nedir?

- En raat edecem kostüm – en sevdiim kıyafettir. Ama ofițial bir randevum yoksa – sport biçiminä kostümnarı hem raat ayak kabını seçerim.

- Angı çiçää seversiniz?

- Çiçää diil, çiçekleri çok severim. Ama onnarı dalında, kesilmemiş, severim. Koparılmış çiçää pek sevmeyim. Hep başçalı evlerdä yaşadım için, çiçeklärän, tabiatlan aram çok ii hem başça bakımından da annarım.

- Başçalı evlerdä kıyat okumaa hem muzıka seslemää çeker. En sevdiiniz muzıka, kıyat yada yazıcınız var mı?

- Bu diişän bişey. Bän muzıkada da, kıyatta da, fanatik olup, en sevdiim muzıka, en sevdiim kıyat bir ayırma gitmek istämeerim. Bu aralar roman kıyatlarını okuyamêrim, çünkü, doktora disertaşiyamı hazırladım için, taa çok bilim kıyatlarını okuyêrim. Ama Türkiyedä yazıcılarımızı çok başarılı bulêrim. Bilersin Nobel ödüllü yazıcılarımız da var. Başka çok başarılı karı yazıcılarımız da var.

Muzıka konusuna da gelirsäk – her türlü müzikayı severim. Sade Hard Rok muzıkasını sevmäm.

- Bakêrim evinizdä çok yaalı boya tabloları var. Resimcilii becerersiniz mi?

- Resimcilii severim, ama kendim resimnämeerim, çizämeerim. Bendä bu uurda talant yok. Ama eşimim da, oolumun da bu uurda talantları, etekleri var. Bän resimä bakmayı, resimnärän ilgilenmää çok severim. Ama sadecä bakabilirim, yorumnayıyabilirim. Gözäl, çirkin deyəbilerim. Ama kendim yapamıyorum.

- İmak yapmaa seversiniz mi?

- Çok sevârdim. Ama çok imak yapmak zorunda kaldım için, biraz kolayından kaçıp, yapmasam da ii olur deerim.

- Angı milletin kufnesini seversiniz?

- Bän kufnedä da, muzıka hem kıyat gibi, fanatik olup, en sevdiim kufnä gibi ayırmêrim. Ne datlı sa, ne canım çekärsa onu iyerim. Onun için Türk kufnesi taa islää, Kitay kufnesi taa islää, Moldova kufnesi taa islää

deyämäm. Bänçä – herbir memleketin kendi imekleri, kendi speşialları, kendi datlı yaptı işlär var. Önemli onnarı bulmaa hem onnarın dadına varmaa.

- Dünneyi çok gezdiniz, gördünüz. Sizin için dünneyin en gözäl kasabası angısı?

- İstanbul.

- Yılın angı vakadını seversiniz?

sı geldiynän, ofițial hem diplomatiya işleri için annatmak için Büükelçiyä sayın Mehmet Selim KARTALa tekliftä bulunacez. Şindi kultura işleri için Canabinizä sormaa isteerim. Bu vakadın içindä 3 büük iş yaptınız: “Ebru” gösterisini; “Geçmişän büükü günä kadar” Osmannı zamanından bu günä kadar karı giimnerin Defilesi; “İSTANBUL – DÜŞ KASABASI” resim sergisi. Bu işlerin yapılmasında Sizin eriniz nedir?

- Bu işlerin organizatşiyasını, Türkiyeyi temsil etmek için, bän üstümä aldım. Ama hepsini, neredä hem ne zaman yapılacak, ona eşim karar aldı.

Taa bir kultura işini unuttunuz – Kişinevda açık havada Türk klasik muzıkasının konşertini. Moldovadaki halkın çok kulturalı olduunu buldum için, bu konşertin önemli olduunu da kabletmemiz lââzım.

- Siz şindi üüsek soşial statusunda

- İlk yazı hem yazı. Bän aşırı sıcaaa da, aşırı suuku da sevmeyim. Onun için ılık zaman olacek.

- Hobbiniz var mı?

- Şindiki hobbim – çocuum hem kendi doktora disertaşiyam. Taa ileri tenis oynadım, üzdüm. Sportu severim.

- Kim taa büük diplomat? Siz mi, eşiniz mi?

- Belli ki eşim! Çünkü benim hiç bir juridika kimliim yok. Moldovada Türkiye Cumhuriyetinin devletinin Büükelçisi – Mehmet Selim KARTAL. Bän sadecä onun eşiyim. Onun eşisi olarak, iş yaşamamda diil, özel yaşamamda angı konuda yardıma zoru varsa, yardım ederim. Ama eşim evä hiç iş getirmedii için, bän taa çok soşial işlerinän ilgilenirim. Evdä davet mi yapılacak, musaafr mi çağılacak – bu konularda yardım ederim.

- Siz bir yıldan zeedä Moldovada bulunêrsınız. Bu vakadın içindä Türkiye-Moldova arasında okadar çok ofițial, diplomatiya hem kultura işleri oldu, ani başkası için bu işleri yapaa deyni dört yıl da etmâzdi. Sıra-

bulunan insannarsınız. Çok mu arkadaşlarınız var?

- Bizim özel yaşamamızda arkadaşlarımız iş yaşamamızda arkadaşlarımızdan taa çok. Biz devlet zaametçileriyiz. Pensiyaya çıktıynan büükelçilik zaametçisi olmayacez. Bizi büükelçi eşisi oldum için sevecekseär – taa islää hiç sevmesinnär. Önemli olan – bizi biz olduumuz için sevmeleri.

Bu soruşu yannış kişiyä sorêrsınız. Bu soruşu taa önceki erlerdä işlediimiz, bizi tanıyan kişilerä sormanız lââzım. Ya da üç yıl sora burdan ayırıldımız zaman, kendiniz buna cevap vermeliy-siniz. Ki cevap saallıklı olsun.

İnşallah, on yıl, irmi yıl sora da, üz-üzä baktıymızda, genä mutlu hem gülär üzlü, ii yaptıklarımızlan, biribirimizi hatırlarız, düşünürim.

- Moldovaya geldiniz, gördünüz hem onu tanıdınız. Türkiyenin angı bölgesinnän benzedersiniz?

- Bän hiç bir kerä birini birinä benzetmeyim hem benzetmää istämeerim. Bänçä, Moldovanın çok gözäl özellikleri hem tabiatı var. Kendisinä çok

gözäl bir insan topluluu var. Düüneydä hiç bulunmayan gözäl kızları var. Moldovayı başka bir erä hiç benzetmek istämeerim. Bänçä, yakında o çok gözäl bir Evropa memleketi olacek.

- Gagauziyaya gittiiniz zaman, kendinizi gagauzların arasında nicä duyêrsınız?

- Gagauz halkınnan birliktä oldum zaman, sokakta, bibliotekada, kendimi pek mutlu duyêrim. Çok sıcak kannı olduklarını düşünürim. Onnarlan gagauzça konuşêrız. Ama Gagauziyada hepsi gagauzların bir uurda gagauzçası yok. Yazık, çünkü bir dil – bir insan demäk. Onnarın çoyu rusçayı konuşêrlar. Gagauzçayı, korumak için savaşêrlar, çünkü dil korununca haliz bir hazine olur, düşünürim. Kaç dil bilersiniz okadar kerä insansınız, ozaman yaşamamızda hererdä kolay iletışim kurabilirsiniz.

- Canabiniz kaç yabancı dil bilersiniz?

- Birkaç dil bilirim: anglyica, nemşeycä, franşuzça. Franşuzçayı bildiim için, artık yazılı romuncayı da anêrim.

- Sizin yaşamamızın arzusu nedir?

- Saalık hem mutluluk! Hem aylemä hem da bütün dünneyä! Okadar!

- Banu hanım, Baba Marta ayın 8-dä Karıların Halklararası Günü. Bütün karılara nelärlän danışırınız?

- (Türkiye türkçesinde vereriz) Bütün kadınların kadınlar Gününe kutluyorum. Herkezä

saalık, başarı, mutluluk temenni ediyorum. Moldovadaki gagauz kadınların da çok fedakär bir şekildä çalıştını gözlänmiyorum. Çocuklarına, evlerinä bakmak için ülkelerindän, memleketlerinden ayırı çalıştıklarını, onnara ii bir hayat saalamak için çok uraştıklarını gözlänmiyorum.

İnşallah, en kısa zamanda, hakettikleri refah düzeyinä ulaşırlar ve hak ettikleri mutlu, gözäl, huzurlu hayatı yaşarlar, diyorum.

Gagauziyada da, Moldovada da, kendi ülkemdä da siyasetä kadınların taa aktiv, taa önemli erlerdä görmeyi arzu ederim. Çünkü kadın eli diidii zaman, belliki, biraz taa yumuşak, taa estetik, taa barışçıl, taa uzun soluklu, taa gözäl işlär yapılr diye düşünüyorum.

- Saa olun!

- Saa olun siz da!

AYLÄ PATRETİNDÄ: (saadan) Pakize Banu CANKAN KARTAL, Mehmet Selim KARTAL, oolları Ali Berk KARTAL hem Büükelçinin kaynatası Ali Altan CANKAN.

Fotolar - Eucen HARABARANın

GAGAUZ FOLKLORU

Zanet, Todur (2010) Gagauzluk: Kultura, Ruh, Âdetlär, Gagauz Folkloru, Kişinev, 560 s., Moldova Bilimler Akademisi Filoloji Enstitüsü-Azerbaycan Millî Bilimler Akademisi Folklor Enstitüsü Yayını.

Nail TAN,
yazar, folklor araştırmacısı,
Türk Dil Kurumu azacı

(Yazı Türkiye türkçesinde)

Gagavuz Türklerinin, dil, tarih, kültür ve halk bilimi alanında 1990 yılından bu yana Türkiye ve Moldova'da önemli yayınlar yapılmaktadır.¹ Türkiye'de Gagavuz halk kültürü hakkında en geniş malzemenin yayım sırasına göre şu kitaplarda bulunduğunu söyleyebiliriz:

Manof/Manov Atanas, *Gagauzlar* (Hristiyan Türkler), Çev. M. Türker Acaroğlu, Ankara 1939, 123 s., 2. bsl., Ankara 2001, Türk Tarih Kurumu Yayınları: X/20.

Güngör, Harun-Argunşah, Mustafa, *Gagauz Türkleri: Tarih, Dil, Folklor ve Halk Edebiyatı*, Ankara 2002, 426 s., Kültür Bakanlığı Yayınları: 2934.

Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi/Romanya ve Gagavuz Türk Edebiyatı, hzl. Nevzat Özkan, Mariya Durbaylo Angelova, Ankara 1999, C. 12, s. 183-448, Kültür Bakanlığı Yayınları: 2336.

Özkan, Nevzat, *Gagavuz Destanları*, Ankara 2007, 272 s., TDK Yayınları: 896.

Bu ara, yoğun malzeme kaynaklarının yanı sıra, Yaşar Nabi Nayır, Harun Güngör, Mustafa Argunşah, Hülya Argunşah, Nevzat Özkan ve Rabia Uçkun Kocaaslan'ın Gagavuz dil, edebiyat ve kültürüyle ilgili kitap ve makaleleri, KIBATEK ve Folklor Araştırmaları Kurumunun Gagavuz halk kültürüyle ilgili sempozyum kitapları araştırmacıların ilk başvuru eserleridir. TDK'nin 27-29 Aralık 2007 tarihleri arasında Ankara'da düzenlediği Gagavuz Türkçesi Araştırmaları Bilgi Şöleni bildiri-leri de baskı aşamasındadır.

Moldova'da ise Gagavuz dil, tarih, edebiyat ve kültürü konusunda en

geniş malzemenin bulunduğu kitaplar arasında ilk akla gelenler şunlardır:

Babaoğlu, Nikolay İ., *Gagauz Folkloru*, Kişinev 1969.

Babaoğlu, Nikolay İ., *Masal-lar*, Kişinev 1991.

Çimpoeş, Lübov S., *Destannıy Epos Gagauzov*, Kişinev 1997.

2010 yılında, Moldova'da TİKA'nın maddi desteğiyle bugüne kadar yayımlanmış en kapsamlı halk kültürü kitabı basıldı. Kitabın yazarı Todur Zanet (d. 1958) şair, yazar, gazeteci, dramaturg ve halk bilimci olarak Türklük bilimi mensuplarının çok iyi tanıdıkları bir sanatçı ve uzman. *Ana Sözü* gazetesini (ilk Gagavuz gazetesi) 1988-1994 ve 1999'dan bugüne kadar yayımlamayı başardı. Gazete 1993 yılından beri Latin harfleriyle basılmakta. Ayrıca

çocuklar için *Kırlangaç* adlı bir dergi çıkardı (1991-1993, 2001-2002). 22 Temmuz 1990 tarihinde Gagavuz Halk Kongresinin kabul ettiği *Gagavuz Milli Marşı'nın* da şairi.

Zanet'in kitabı, Moldova'da basılan Gagavuzluk biliminin en önemli kitabı özelliğinde. Bugüne kadar Gagavuz dünyasında (Moldova, Ukrayna, Romanya, Bulgaristan) yayımlanmış Gagavuz halk kültürü ürünleriyle Zanet'in derlemelerini bir araya getirmiş. Kitaba bir sunuş yazan Gagavuzların ünlü bilgini A. Mihail Çimpoeş, eseri bir "Gagavuz Ansiklopedisi" olarak değerlendirmiş (s. 5). Azerbaycan Millî Bilimler Akademisi Folklor Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Hüseyin İsmayılov, "Gagavuz Türklerinin Halk Yaratması" başlığı altında Gagavuz tarihi, dili, edebiyatı ve halk kültürüne ilişkin genel bir bilgi vermiş (s. 78).

Eser 51 bölümden oluşmakta. Bulgaristan, Romanya ve Ukrayna Gagavuzlarını da kapsadığı için doğal olarak kitabın bölümleri artmış. İçinde en çok malzeme bulunan ve sayfa sayısı fazla bölümler (Gagavuz Türkçesiyle) şunlardır:

1. Masallar, Legendalar, Destanlar/Destanlar (s. 15-153)
2. Cümbüşlär, Porezennär, Fıkralar (s. 154-214)
3. Balladalar (s. 215-251)
4. Türkülär/Türküler (s. 252-330)
5. Maanilär/Mâniler (s. 331-343)
6. Balboka Küüyün/Köyünün Folklorundan (s. 344-356)
7. Dualar, Betvalar/Beddualar, Eminnär/Yeminler, Azarlamaklar hem (ve) Maanalar (s. 357-360)
8. İnancılar hem Sıra Âdetleri (s.

361-381)

9. Çiftçilik İçin Önemli Günnär/Günler (s. 382-383)

10. Selamlaşmalar (s. 383-384)

16. Söleyişlär/Atasözleri hem Demeklär/Deyimler (s. 388-435)

17. Bilmecelär (s. 436-443)

18. Yanılmaçlar (s. 444-445)

19. Horu, Muzıka hem Halk Oyunları (s. 445-447)

20. Uşak/Çocuk Hem Gençlik Oynunarı/Oyunları (s. 448-463)

21. Gagauz Küülerin/Köylerinin hem Kasabaların Gagauzca Adları (s. 464-465)

22. Mikrotoponimika (s. 466-467)

27. İmeklär/Yemekler hem İçkilär/İçecekler (s. 472-474)

28. Çiftçilik Mallarının Adları/Tarım Ürünlerinin Adları (s. 475-476)

29. Hayvancılık, Hayvannar hem Kuşlar (s. 477-481)

31-37. Balık, böcek, meyve, çiçek, ot, yenen yabani bitki, boya, renk, ay ve gün adları

39. Gagauz Sayıları (s. 490-491)

40. İnsan Organlarının Adları (s. 491-492)

41. Hastalıklar hem Onnarın İlaçlaması (s. 492-496)

42. Uyku Açıklamaları/Rüya Tabirleri (s. 495-496)

43. Gagauz Yortuları (s. 496-516)

44. Bulgarıya Gagauzların Folklorundan (Atanas Manov'un derlediklerinden) Kısa Fıkralar, Türkülär, Maanilär, Söleyişlär, Bilmecelär (s. 517-526)

45-51 bölümler; sözlük, söleennär/anlatanlar, toplayannar, kısaltmalar, literatüre hem başka kaynaklar, kullanılmış sözlük kıyatları/kitapları, incelenmiş kıyatlar (bibliyografya) başlıklarını taşıyor.

Eserde yer alan her sözün, her halk kültürü ürününün kaynağının gösterilmesi verilen bilgilere güven artırıcı bilimsel bir özelliktir.

Kitabı incelediğimizde, Gagavuz ve Türkiye Türklerinin halk kültürleri arasında atasözü, deyim, masal, destan, halk hikâyesi, türkü ve oyunlar, çocuk oyunları, gelenek görenek ve inançlar açısından büyük benzerlikler olduğunu görmekteyiz. Bu benzerliklerin önemli bir bölümü, her iki ülkedeki meslektaşlarımız tarafından önemli ölçüde incelenmiştir. Ancak, bu kitap Gagavuz halk kültürü malzemesini zenginleştirilmesi; Romanya, Ukrayna ve Bulgaristan ürünlerini de kapsamı açısından yeni bir çerçeve çizmiş, daha önce yazılanlara ek yapma ihtiyacını doğurmuştur. Zanet'in kitabı, Türklük

bilimi ve halk bilimi araştırmacılarına, bilim insanlarına yeni bir ufuk açmış, karşılaştırmalı halk bilimi araştırması yapanlara geniş imkânlar sunmuştur. Zanet, kitabın kapağına kendisinden masallar, ninniler, halk hikâyeleri indirdiği annesinin fotoğrafını koyarak vefa örneği de olmuştur.

Todur Zanet'in kitabını Türkiye'de yazmak ve yayımlamak kolaydır. Ancak, Moldova Bilimler Akademisinde Gagavuzoloji bölümünün kapandığı bu yıllarda, böyle bir eseri, TİKA'nın maddi desteğiyle yayımlamak büyük başarıdır.

Kitaptan, Türkiye Türklerinin halk kültüründe de yer alan ürünlere ilişkin bazı örnekler vererek yazımızı tamamlamak istiyoruz: *Tepegöz masalı*, *destanı* (s. 15-20), *Koroğlu destanı* (s. 87-88), *Altın Yumurta Yumurtlayan Tavuk masalı* (s. 115-117), *Hoca Nastradin fıkraları* (58 fıkra, s. 186-202), *Verdini Babam Verdini türküsü* (s. 255), *Çekirge türküsü* (s. 256), *Hey Kızım Kızım türküsü* (s. 260), *Üşüdüm türküsü* (s. 260), *Kadınım türküsü* (s. 261), *Sendeki Kaşlar türküsü* (s. 266), *Yârim Var Dârim türküsü* (s. 273), *Osmanlı Zamanından Kalan Türküler* (14 türkü, s. 311-314), *Sivastopol türküsü* (s. 321), *Şu İstanbul'dan Aman türküsü* (s. 346-347).

Dualar (s. 357)

*Allaa versin uzun ömür sana.

*Allahım, ver bana sabur da dayanım.

*Allaa seni istediğinden ayırtmasın.

Betvalar/Beddualar (s. 358-359)

*Allaa belanı versin.

*Allaa versin da dilin tutulsun.

*Kör olasın.

*Kara toprak kabul etmesin.

Eminnär/Yeminler (s. 359)

*Ekmek beni çatsın.

*Kör olıym.

Azarlamaklar/Azarlamalar, Hakaretler (s. 359-360)

*Ahmak.

*Dangalak.

*İki üzlü/yüzlü.

*Kalın kafalı.

*Kudurmuş köpek.

*Pezevenk.

*Öküz.

Söleyişlär/Atasözleri (s. 388-414)

*Aaç maymun oynamaz.

*Aaç tavuk düşündä em/yem görmüş.

Sonu 6-ci sayfada

¹ Türkiye'deki Gagavuzlar üzerindeki yayınlar için bk. TAN, Nail "Türkiye'deki Gagavuz Gagavuz Halk Kültürü, Tarihi, Dil ve Edebiyat Üzerine Yapılan Yayınlarla Toplu bir Bakış", *Türk Kültürü*, S. 452, 12/2000, s. 761-768, *Erdem*, S.39, 9/2001, s. 471-492.

XXIV-cu GAGAUZ DİLİ HEM LİTERATURASI OLİMPİADASI

Baba Marta ayın 22-24 günlerinde Komrat kasabasının “Tretyakov” adına lîşeyindä XXIV-cu Gagauz dili hem literaturası Respublika Olimpiadası geçti. Olimpiadada pay aldılar Gagauziyanın altmışa yakın üürencisi, ani ensedilär şkola hem rayon olimpiadalarında.

Olimpiadanın ofițial açılışı Baba Marta ayın 22-dä oldu. Ofițial açılış Moldovanın hem Gagauziyanın gimnalarının başlandı. Açılıştä Gagauziya öndercileri tarafından pay aldılar Gagauziya İspolkomu presdatelin birinci yardımcısı Valeriy YANİOGLU, ikinci yardımcısı Nikolay STOYANOV, Gagauziya üüredicilik Upravleniyasının başı Vera BALOVA, Olimpiada jürisinin başı Galina SİRKEİ. Moldovadan açılıştä pay aldı Moldova üüredicilik Bakanın zaametçisi Anna STOLETNEYA.

Maasuz Olimpiada için “Tretyakov” adına lîşeydä açıldı Komrattaki “D.SAVASTİN” adına uşaklar için resim şolasının sergisi hem olimpiadacılara başlandı 2013-cü hem da 2014-cü yıla Kalendarlar resim şolasının 30-cu yıldönümünän ilgili hem şolacıların yaratmaklarını annadêlar. Kalendarı bastı Türkiyenin Yurtdışı Türklär hem Akraba Topluluklar Başkannı (YTB).

Bakmadaan ona, ani bu olimpiada literaturası olimpiadası da, Olimpiadanın açılışına teklif edilmedi hem, belliki, açılıştä pay almadı hiç bir gagauz yazıcısı da.

Ofițial açılıştan sora Komrat “Tretyakov” adına lîşeyin üürencileri olimpiadacılara, onnarın gagauz dilindä

üüredicilerine hem musaafirlerä deyni pek gözäl bir konfert gösterdiler. Konfert başlandı “Yaşa, halkım!” türküsünän. **Sora da bütün konfert gagauzçaydı!** (Bu iş son yıllarda seftä olêr). Saa olsunar konfertı hazırlayanar hem konferttä pay alannar.

Baba Marta ayın 23-dä olimpiadacılara deyni işlär başlandı: yazı, gramatika, viktorina, peet annatması. Hep o günü programada vardı gagauz yazıcılarınnan buluşmak. Ama buluşmaya katıldılar sadä poet Todur ZANET hem

genç poet Elena MOKANU.

Yazıcılarlan buluşmakta ilkin kendi peetlerini okudular olimpiadacılar Maşa PETKOVIÇ (Çadır, “M.GUBOGLU” lîşeyi), Violetta DZEAŞOVI (Kazayak, teoretik lîşeyi), Georgiy TODOROV (Kıpçak “Yanakoglo” adına teoretik lîşeyi), Nikolay FRANGU (Kongaz teoretik lîşeyi. Kendisi Kırannardan), Korina TOPAL (Tülüküüyü lîşeyi).

Sora kendi yaratmaklarını okudular hem literaturası ustalı için annattılar Todur ZANET hem Elena MOKANU.

Todur ZANET baaşladı olimpiadacılar kendi “Akar Yıldız” peet kıyadını, da attı “Ana Sözü” gazetasını.

Baba Marta ayın 24-dä Olimpiadanın ofițial kapanışı oldu.

Not. Olimpiadaya katılannar hem gagauz dilindä üüredicilər, durmamayca, hepsi bir sestä urguladılar “Tretyakov” adına lîşeyindä Olimpiadanın üüsek uurda geçmesini. Hepsi candan şükür ettilär lîşeyin direktoruna Nataliya Petrovna KRAVTOVAya hem lîşeyin kolektivına o gözäl çalışmalar için hem ikramnar için, ani onnar yaptılar olimpiadacılar kendilerini yabancı duymasınar deyni. Onemli o da, ani onnara deyni, kim Büük orucu tutêr, lîşeyin zaametçileri hazırlamıştılar oruç imeklerini.

Urgu Not. Olimpiadanın jürisinin üüsek uurda çalışmasını da hepsi metettile. Belliydi, ani jürinin başı Galina Dimitriyevna SİRKEİ hem jüri azaları savaştılar, ani bu yıl olimpiada da erlär halizdän dooru verilsinnär.

Özel Not. Bir işi taa doorutmaa lââzım: Yıllar boyunca, neçin sa, Olimpiadanın jürisindä hiç bir insan Valkaneş rayonundan yok. Bu biraz tersinä gelir. Bunu te doorutmaa lââzım.

Gagauz dili hem kulturası Günleri bakılacak

Baba Marta ayın 25-dä Gagauziya İspolkomu aldı karar Çiçek ayın (aprel) 1-27 günlerinde Gagauziyada gagauz dili hem kulturası Günleri bakmaa.

Bu Günnär bakılacak gagauzlara kiriliştä alfavitini kullanmaa deyni ofițial izin verilmesinin 56-cı yıldönümü Günnün kutlama çerçevesindä.

İki kutlamalar için da yapılacak işlerin plannarı kurulacak. O plannara görä, neettä var literaturası okumakları yapmaa, gagauz yazıcılarınnan buluşmaklar hem kıyat sergileri hazırlamaa.

Bundan kaarä uşaklara deyni literaturası konkursları hem peet yarışmaları da olacak.

GAGAUZ FOLKLORU

Sonu. Çeketmesi 1-ci sayfada

*Aalemin tauu/tavuşu kaz görünürmüş.

*Acı patlacanı kraa haşlamaz.

*Allaa daayına görä kaar verer.

*Allaa bir kapuyu kapêr, başka kapuyu açêr.

*Bal satan parmaanı da yalêêr.

*Çivi çiviye söker.

Demeklär/Deyimler (s. 414-435)

*Aklımı aldı.

*Başını belaya sokmuş.

*İki ateş arasında.

*Korkudan ödü patladı.

*Ne ölü, ne diri.

*Ayak altına aldı.

*Göz boyacı.

*Kör kütük sarfoş/sarhoş.

Bilmecelär (s. 436-443)

*Alaca mezar/Dünneyi gezär. (Para)

*Allah yapar yapısını/Demir açar kapusunu. (Karpuz)

*Er (yer) altında kum kaynar. (Karınca)

*Kat kat döşek/Onu bilmeyän eşek. (Lahana)

*Edi (yedi) delikli tokmak/Onu bilmeyen ahmak. (Baş, kafa)

*Yaalı (yağlı) kaşık/Duvar da yapışık. (Kulak)

*Er altında bir yaalı kayış. (Yılan)

*Er altında kara bakır. (Turp)

Todur Zanet'i Gagavuz halk kültürüne bu çok önemli hizmeti dolayısıyla kutluyoruz. Zanet, Moldova'da Gagavuz kültürünün Mihail Çakır ve Prof. Dr. Dionis Tanasoğlu'ndan sonra en

önemli kültür adamı konumuna gelmiştir. Ana Sözü'nü yaşatması, diğer kültürel, sanatsal yayınları ve en önemlisi bu eseri dolayısıyla büyük ödülleri hak etmiştir. TÜRKSOY, Başbakanlık Atatürk Kültür Merkezi ve Kültür ve Turizm Bakanlığının, kültürel STK'lerin bu eseri incelediklerinde takdirlerini esirgemeyeceklerine inanıyorum. Ayrıca eserin baskıya hazırlanmasında bilimsel yardımını gördüğü meslektaşları M. İ. Cimpoi, L. S. Cimpoeş, D. E. Nikoglo ile Azerbaycan'dan Ali Şamil Hüseyinoğlu'na da katkılarından dolayı teşekkürü bir borç biliyoruz.

Türk Dünyası

Dil ve Edebiyat Dergisi,

Güz 2010/30, sayfa 167-172.

Türk Dil Kurumu Yayınları.

Ah, Bucaam, Bucaam, paalı anam, sevdam!

(“Mihail ÇAKIR” ADINA PEDAGOGİKA KOLECİN ÜÜRENCİLERİNİN YARATMALARI)

AH, BUCAAM, BUCAAM!
Ah, Bucaam, Bucaam,
Paalı anam, sevdam!
Baaların dolu üzüm,
Sevner buna gözüm.

Tarlalar – altın booday,
Üstündü – dolu bir ay.
Bostannar – kaun, karpuz,
Şeremettir gagauz !

Başçalar – üklü çiçek,
İnsannar – arif, çemrek.
Bir güneş var dünnedü,
Bir Bucak ta – üreemdü.

Yıl-yıldan sän gözellen,
İlerlä, zengin ol, şen!
Alla ÇOMAK, 1112 gr.

BUCAAM
Ah, Bucaam, benim Bucaam,
Ne gözälsin sän topraam.
Pek severim bän seni,
Gagauz erlerimi.

Ne dü olmasa, Bucaam,
Herzaman seninnän bän!
Bir zaman unutmayacam,
Çaar beni, bän gelecäm.

Şenniktü dü, prostlukta da,
Hep seni dolaşacam.
Ah, Bucaam, benim Bucaam,
Ne gözälsin sän, topraam!
Maya TRANDAFİLOVA, 1112 gr.

KONGAZIM, PAALI KÜÜYÜM
Kongazda göklär maavi,
Kardaşlık birda kaavi.
Gagauzlar şen işleer,
Ekini onnar büüder.
Pek gözäl burda erlär,
Başçalarda meyvalar.
Kırlarda boylu otlar,
Baalarlıkta üzümünär.
Kongazı bän pek severim.,
Burada da büün yaşêêrim.
Kongazım, paalı erim,
Sän benim duuma evim.
Georgi SIPÇU, gr. 1312

ANA DİLİM.
Ana dilim, ana erim,
Sensiz bän kim? Sensiz bän kim?
Sensiz bän soluksuz gibi.
Bilmäü, sevmäü läüzüm Seni!

Ana dilim, ana erim,
Seni sevmäü, bilmäü läüzüm!
Zaman geçêr, kaçêr, uçêr.
Ana dilim hep ilerleer.

Ana dilim, ana erim,
Pek sevgili ana evim.
Sän pek paalı bana, dilim.
Sensiz bän kim? Sensiz bän kim?
Yülä Andrieş, 1112 gr.

ANACIIMA
Te şindi isteerim, anacum,
Bir-iki sıracık yazayım.
Açayım bän senin üreeni,

Göreyim yalabık gözlerini.
Geler çok sıra aklıma
Senin ayoğlu sesçeezin,
Senin yalpak elceezin
Hem güneş gibi gözçeezin.

O sesçeezin bir çan sesi
Uyandırardı o bizi
Hem ne çaldın bizä türkü
Gecä tutmazkana uyku.

Pek çok oldun yastık bizä,
Dolaştıynan bir bela.
Bütün geçä, bir yıl gibi,
Kıpmazdın hiç gözlerini.

Büüdükçä, başladık çıkmaa
Kim üürenmäü, kim işlemäü,
Te geçirersin sän yola
Çiili gözlärlän kapuda.

Pek isteerim bilärsin, anam,
Yırakta da olsam bän evdän,
Aklım yannaşık hep sendü,
Kuş olup, uçarım sana.

Herzamandır benim aklımda
Senin ayoğlu nasaatın.
Bän tutêrim onu üreemdä,
Hakikat bu, söleerim sana.

Bän bilerim, canın uslanêr,
Açan ii haberlär işider.
Te artık saçların kraalanêr,
Cancaazın sa ölä hep kalêr.

Hodulluklan dolêr cancaazım,
Ani varsın, benim anacum!
Kär kurban vereyim canımı –
Koruyum senin adını!
Nasti SLAV, 1412 gr.

CANIMIZDA UMUT
Kaç yıl sän hep bizi brakêrsın,
Uzaklara gidip,
geeri oyaa dönersin.
Vakit bizä deyni
pek zor geçer. Bilersin!
Kaç gün sıravardı yola bakêrız?
Seni, seni,
ma mamucuum, bekleeriz.
Biz taa uşakız, taa küçüküz,
Bundan annamêêrız seni...

Näädan biz anasız büüyeriz,
Tatlı düşlär sensiz göreriz?
Canımızda umut tutêrız,
Ani bizimnän olacan.
Saşi VILCU, 2111gr.

MAMU
Mamu – en paalı ne var bizdä!
Mamu – en çalışkan bu dünnedä!
Mamu, pek isteerim seni görmäü,
O sıcak ellerini hep öpmäü.

Geçerlär saatlar – geçtilär,
Geçerlär günnär – geçtilär,
Geçerlär yıllar – geçtilär,
Diişildi bişey, hepsi ölä...

Ama en büük sevda anaya,
Kaldı bu bölä,
ani hiç bir kerä dünneydä
bu sevda hiç geçmeyecek da!
Aleksandra MARDAR, 1112gr.

Sän yanımdaysan –
Ürääm erindä.
Yaamur da yaayarsa –
Kuytu evimdä.

Kaar saurdarsa –
Sıcak üreemdä.
Lüzgär sert esärsä –
Güneş canımda.
Lüba ZGERÄ, 1212gr.

MAMU
Mamu benim çiçeçim,
Yaşamak bana verdin.
Pek beenerim bän seni,
Ver öpeyim o elini.

Kuş gibi gecti yıllar,
Uşaklar tez büüdülär.
Sän kaldın yalnızlıkta,
Gözlerin kaldı yolda

Nezaman bän gelecäm,
Selüm sizä verecäm.
Mamu benim çiçeçim,
Pek özledim bän seni.

Lena KİSEEVÄ 1212gr.

AAÇLIK
Aaçlık, aaçlık, titsi aarlık,
Bela çok getirdin.
Bundan ihtâr insannarın
Annatması acı.

Bu kuraklı zamannarda,
Benim işçi halkım,
Döktü çok ter topraklara,
Ani tarla da eşersin.

Ama ömür hızlı sündü,
Da annadı insan,
Ani yanmış booday özü.
Geldi zor yaşamak.

Läüzüm tutmaa aklımızda
Bu zor vakıtları
Hem korumaa,
hem da saymaa
Ekmeç parçasını.
Lüdmila ZLATOVA, 1112 gr.

O GÜNNÄR
Biz, anam-bobam, yasardık.
Kismetliydi bir aylä.
Biz istärdik,
Ki olsun hepsicii isläü.

Bän büüyim hastalıksız,
Mamucuum da kahırsız.
Bobamın işi olsun,
Ki haylaz o durmasın.

Ama kara bulut düştü:
Bobam öldü,
Anam hasta,
bän dü ilim pek isläü.

Geçer vakit, biter zorluk.
Aklımızda kalêr
o sevgili günnär,
Neredä yaşardı aylemiz
Allahnan hem dü kahırsız.
İrina İDJİLOVA, 2411 gr.

YARİM
Seni severim bän yarım!
Sana açıkım bän, paalım!
Bizä deyni bu dünneyi
Allaa kurmuş salt bezbelli.

Canımda daaldı buzlar,
Başçada açtı güllär,
Gökü kuşlar uçtular,
Şen türküyü çaldılar.

Bekleerim bän avşamı,
Nicä ana uşaanı.
Sıkça çıkêrim dışarı,
Yolda bakêrim hep seni...

Gecä... Göktä iki yıldız...
Oturêrız ikimiz...
Hem pek annaşılı –
Yaarın olacez evli.

Kaybederim kendimi,
Açan tutêrsin elimi.
Sancı sıkêr o canımı,
Açan öpersin yanaamı...

Seni korkêrim kaybetmäü,
Hep titirerim üstünä.
Bana söleersin her zaman:
“Korkêrsın boşuna fit sän!”

Seni severim bän, yarım!
Sana açıkım bän, paalım!
Sade bizä bu dünneyi
Allaa kurmuştu bezbelli!
Alla KÖSÄ, 3110 gr.

CANIM KOPÊR
Zor bana, bana pek zor...
Prost... Annamêêrim nedän...
Gözlerim yaştan mos-mor,
Kuvedim bitti heptän...

Beki, prost bişey yaptım,
Beki, laf aar söledim.
Neçin kär bana ölä?
Yaklaşmaa bilsäm kimä...

Kim bana yardım edär?
Kim buna cevap verär?
Taa ilin olsun biraz...
Yaşamaa bölä olmaz!

Kayılm pek uzaa gitmäü!
Hepsinä cevap bulmaa!
Da gelip ordan geeri,
Olsun ii ondan beeri!

Pek çirkin içim kopêr!
Sansın kimsä paralêêr!
Gözlerim yam-yaş zeettän...
Zor... Annamêêrsım nedän...
Alla KÖSÄ, 3110 gr.

DÄDUMUN ANNATMASINDAN BİR PARÇA

Bän kücüküm, ama hepsini annayardım. 1946-ncı yılda yarısında, 10 yaşındayken, döndüm ölümün. Mamu olmaydı, olmayacaydım bän da büünkü gündä. Mamucuum benim bir kula tenni insandı. Toyandı, ama bu çirkin yılların arasında kaldı bir sopa gibi. Kahır, zorluk onu bitirdi. O imäzdi bişey, kendi parçasını saklı bobamızdan verärdi bizä. Biz 4 uşaktık. Benim aylam diildi fukaara, ama aaçlık bizä da bastı. Mamuyu gömdük fukaara. Mezarı kazdılar iki gün. Kış vakıdıydı, çirkin suuklar dışardaydı, insan aaçtı, kuvetsizdi. Toprak pek dondu. İnsannar kazamazdılar mezarı. Aylam taa pek yufkalandı. Hepsi kaldı bobanın arkalarına, omuzlarına.
Olga STATOVA, 1212 gr.

YALNIZLIK

Yalnızlık – o neydir?
Açan işitmeersin kendi laflarını,
Açan daada baarêrsın,
da suuêr kanın,
Ama o daa, hiç diil dünnä aslı.

Karannık – o neydir?
Açan gündüz görünmeer suratlar,
Açan süner şafklar hem umutlar,
Ama umutlan sünmeer korkular.

Karannık – o neydir?
O da yalnızlun bir köşesi.
Yalnızlık ta – karannun eşi.
Ölä adam döner yalnızlıkta,
Nicä bir büük hem da kara nokta.
Mariya ÇEBANOVA, 4409 gr.

AAÇ DUYGU
Benim canımda

sän bin yıl hep yanardın.

Parmaan ucunda dalgayı koparıp,
Damar düülmesi fikirlärlän dönürdi,
Yapraa da yatarı laflar, atlayıp.

Güzlü havada hep seni resimnârdım,
Bakardım gökâ şeremet yaamurda.
Şerbet türkölärlän canım sevinârdı,
Açardı kısmet çiçekli başçada.

Sarı yapraklarlan
sän hep karışardın,
Tatlı kefindän soluk alarak.
Biyaz sayfalarlan sıkça dostlaşardın,
İstârdın yatmaa kiyada kaçarak.

Benim canımda
sän bin yıl hep yanêrsın,
Parmaan ucunda dalgayı koparıp.
Haşlak kanımda kışı eridersin
Yatêrlar yapraa duyular, atlayıp.
Mariya ÇEBANOVA, 4409 gr.

PATRETTÄ: Kendi peetini okuyêr İrina İDJİLOVA.
Ön planda oturêr üüredici
Galina Dimitrievna SİRKELİ.

ÜÜSÜZLERÄ İNSANNIK YARDIMI

Baba Marta ayın 22-dä, Türkiye Bükkelçiliin kanadı altında, TİKA (Türk İşbirlii hem Koordinaşıya Agenstvosu Başkannı) hem MTİAD (Moldova Türk İşadamları Dernäa) Kişinevda bulunan № 2 hem № 3 internat-gimnaziyaların üürencilerine birär sport köstümü baaşlandılar.

Paskelledä hepsi uşaklar kabledelerlä baaşış eni ruba. Ko bu sport kostüm-narı, ani sizä büün baaşlanêr olsun sizin Paskellä baaşışlarınız!”

Uşaklar, gözleri yaşlan dolu, bükük sevinmeliklän kabledetlär kendi baaşış-larını Bükkelçi Mehmet Selim KARTALın hem onun eşinin Pakize Banu Cankan KARTAL hanum-efendinin, Kişinev TİKA ofisin koordinatörü Atilla Cem KARAMOLLAOĞLUnun, Moldova Türk İşadamları Dernäaın genel sekratarın Rıza DOĞANın, Moldovada THY (Türkiye Hava Yolları) temsilcili-inin direktörü Ahmed TARHANın hem başka işadamların ellerindän.

Kendi musaafirlerini uşaklar tuz-ekmeklän karşladılar hem onnara deyni, iki internat-gimnaziyanın uşakları

da, köntert gösterdiler hem bir seslän “Saa olasınız!” dedilər.

Not. Bu proekta görä 700 üüsüz

uşaa baaşış hazırlandı. Baaşışlar verilecek Belş hem Çadır internatların üürencilerine da.

Baaşışları verärkan TC Bükkel-çisi Mehmet Selim KARTAL bölä sözlärlän danıştı uşaklara: “Bileriz, ani

Kalendarlar Gagauziyaya etiştilär

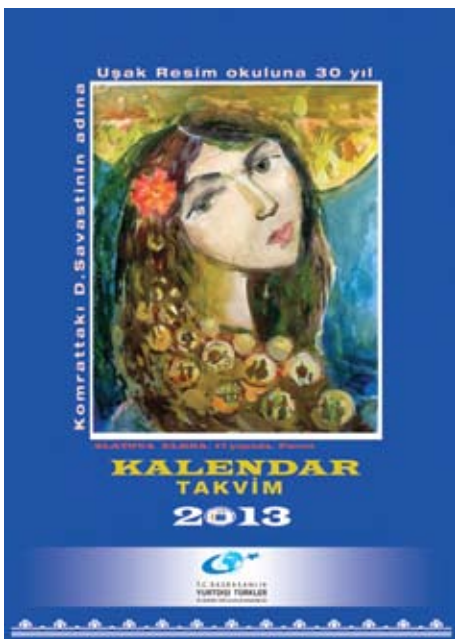
2013-cü yılın Ceviz ayında (sentäbri) Komrattaki “Dimitri SAVASTİN”ın adına uşaklar için resim şkolasının kendi 30-cu yıldönümünü kutlayacak. Bu yıldönümünü insancasına karşlamaa deyni, şkolanın direktörüne Sergey SAVASTİNä geldi fikir şkolanın üürencilerinin resimnerinnän bir kalendar yapmaa. Hazırlayıp kalendarın maketını hem bütün materialları, Canabisi danıştı Gagauziya başkannına Mihail FORMUZALA tekliflän, ani İspolkom kalendarın tiparlanmasında yardımcı olsun deyni.

Kalendarları basmaa alındı Türkiyenin Yurtdışı Türklär hem Akra-ba Topluluklar Başkannı (YTB). O tiparladı 2000 taane kalendar ayırı 2013-cü hem 2014-cü yıllara.

X X I V - c u Gagauz dili hem literaturası Respublika Olimpiadasına karşı kalendarlar Gagauziyaya

etiştilär. Da Olimpiadanın açılışında hepsi olimpiadacı-lara baaşlandılar. Bundan kaarä, Sergey SAVASTİNın Gagauziya İslokomuna salt ofişal danışmasından sora, 1000 (500-500) taanä kalendar resim şkolasına baaşlandı.

Kalendarlar renkli. Onnarda resim şkolasının üürencilerinin 60 kartinası tiparlı. Bundan kaarä kalendarın sayfalarında tiparlı Mustafa Kemal ATATÜRKün söz-leri, Valentin MOŞKOVun hem Orhon yazıları, gagauz poetların peetleri: Nikolay BABOGLUnun, Dionis TANNASOGLUnun, Dimitri KARAÇOBANın, Todur ZANETin, Todur MARİNOGLUnun, Vasi FİLİOGLUnun, Petri ÇEBOTARın, Gavril GAYDARCIın, MERCAN-KANın, Tudorka ARNAUTun hem taa başkaların.

“Ana Sözü” genä renkli!

“Ana Sözü” gazetasının ilk nomeri (çift renkli – maavi hem kara) çıktı 1988-ci yılın Harman ayın (avgustun) 14-dä. O gündän geçtiydi 12 yıldan zeedä, açan gagauzların hem gagauzluk gazetacılıın istoriyasında tiparlandı ilk bütünnä renkli gazeta. Bu iş oldu 2001-ci yılda Çiçek ayın (aprel) 14-dä.

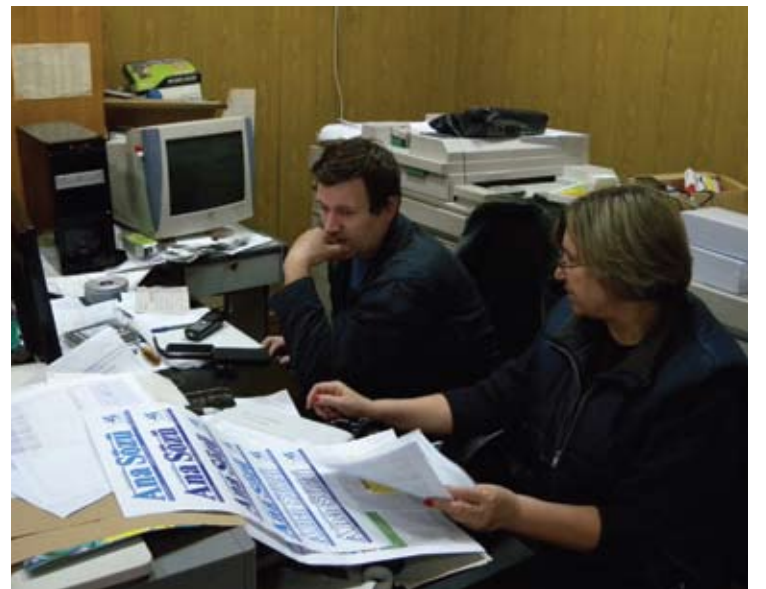
Geçti taa 12 yıl da Canabinizlär, paalı okuyucularımız, enidän tutêrsınız ellerinizdä renkli “Ana Sözü” gazetasını.

25 yıl geeri, o uzak hem yakın 1988-ci yılda, Gazetamızın ilk nomerini hazırlarkana, ozaman-kı teknik sekretarımız Viktor Nikolaeviç ÇALIY (Canabisi ozaman “Sovetskaya Moldaviya” gazetasının eknik sekretariydi da) bana dedi: “Födör, ikimiz da bileriz, ani gagauzlar büünkü gündä pek gagauzça okuyamêrlar. Onnara deyni seftä bütün bir gagauzça gazeta hazırlêrsın. Hazırla onu olsun tertipli, kırık, kıvrak hem da gözäl! Da okuyucular onu seftä gördüünän, mayıl olsunar ona. Alsınar onu ellerinä da, iltän bayılıp gazetasının gözelliinä, siiretsinnär onu, da sora, yavaşıcık, bukva-bukva onu okumaa başlayacaklar!”

Bu laflar oldular gazetacılıımızın Baş kuralı, Baş lozungu! Büünkü sayıyı da hazırlarkana o laflar hep aklımdaydı. Onuştan, redakşiyamızın zaametçilerinnän birliktä, savaştık bu kuraldan, bu lozungtan atılmamaa.

“Ana Sözü”n renkli sayılarına yol verärkana,

PATRETLERDÄ: Renkli gazeta-nın birinci sayfsı hazır gibî?!
Gazetanın teknik redaktoru İon TİMOTİN hem dizayneri Valentina MELNİK ana başlı hazırlarkana.

“ANA SÖZÜ”Gagauz dilindä gazeta
Çikêr 14.08.1988 beeri

Kurucu “ANA SÖZÜ” S.R.L.
Sertifikat No. 1003600086420

Todur ZANET
Baş redaktor

İndeksi - PM – 21358

Gazeta “Universul” basım evindä basilêr
Tiraj – 3000 ekz. Sımarlamak No: 619.

YAZIŞMA ADRESİMİZ:
RM – 2028, Moldova, Kişineu,
c/p Nr. 1025. Tel/fax: 022 28-18-04

e-mail: todur.zanet@gmail.com
zanet@anasozu.com